

övriga tillgångar. Det skedde inte utan förlust men han kunde fortfarande räknas till de förmögna i Texas. Högkvarteret hade nu flyttats till New Orleans med entreprenören William Perkins som kompanjon. Därmed riktades S:s intressen mot nya områden, som sockerrörsodling – 1880 ägde han fyra plantager som producerade ”the finest sugar in Louisiana”. Inbördeskrigets förluster var snart kompenserade med råge.

Även om flytten till New York 1866 tycktes drastisk var den väl motiverad ur finansiell synpunkt. Affärsintressena hade blivit tillräckligt omfattande för ett kliv upp till den högsta finansvärlden. Finansbolaget Swenson Perkins & Co öppnade nu kontor på Wall Street. Sedan samarbetet med Perkins avbrutits ändrades namnet till S M Swenson & Sons med bankverksamhet i fokus. Bolaget blev en av föregångarna till First National City Bank som sedermera utvecklades till Citibank, idag (2017) en av USA:s största banker. I New York drev S också ett varuhus med varor från Texas, alltifrån djurhudar till nötkött.

Trots titeln bankir administrerade S större boskapsrancher än någonsin och The SMS Ranches (senare Swenson Land and Cattle Company) växte till ett av de största boskapsimperier i USA:s historia. I ”Texas Panhandle” (den nordliga delen av Texas som har formen av ett stekpannehandtag) ägde han t ex fyra rancher om tillsammans 260 000 acres, vilket innebar att de kunde räknas till USA:s största. Boskapen märktes med ägarens initialer, vilket gjorde märket SMS känt över hela landet. Boskapsimperiets kärna, som på S:s tid omfattade över 400 000 acres, var uppdelad på tre enheter som fått namn efter hans tre överlevande barn: Eleonora, Ericsdale och Mount Albin Ranches. De utarrenderades till barnen mot 5 % i ränta; även arvingarna skulle göra rätt för sig. Kring rancherna utvecklades tätorter som Ericksdahl som blev omtalat för sina ”Swedish cowboys”.

Boskapsimperiet torde ha nått sin kulmen när Espuela Ranch på 437 000 acres och med 40 000 ”heads of cattle” och ett stort antal hästar efter en rad orkaner och stor boskapsdöd 1904 inköptes för vrakpriset fem dollar per acre och omdöptes till Spur Ranch. Förvärvet är det kanske bästa

exemplet på att framgångarna fortsatte under S:s söner och efterträdare, Eric Pierson (1855–1945) och Swen Albin (1860–1927). Chef blev Joe Erickson som kommit från Barkeryd 1884 och idén var fortfarande att locka till sig blivande cowboys från Småland och samtidigt stycka upp delar av markerna för försäljning till blivande farmare. Swenson Land and Cattle Company existerar fortfarande (2017) och har sitt högkvarter i Stamford.

För en så homogen bosättning som den svenska runt Austin var det naturligt att sluta upp kring minnet av grundaren. Engagemanget förstärktes av den bondekonserveratism som följt med från Småland och som tog sig uttryck i flit, nykterhet, sträng luthersk moraluppfattning och inte minst kyrksamhet med inslag från frikyrkligheten i Jönköpings län. Utgivandet av tvåbandsverket *Svenskarne i Texas i ord och bild 1838–1918* (1919), sammanställt av tidningsmannen Ernest Severin, speglar intresset för svenskkolonins ursprung, likaså hundraårsjubileet 1938 då ca 6 000 Texasmälaningar samlades under ledning av lokalhistorikern och affärsmannen Carl T Widén. Denne var långvarig ordförande i Texassvenskarnas banbrytareförening som höll möten invid ”the Swedish log cabin”, enligt uppgift S:s bostad under hans första tid i området och sedermera flyttad till Zilker Park i Austin. S ligger dock begravd på Woodlawn Cemetery i Bronx, New York.

S:s arkiv (”Sven Magnus Swenson papers”: korrespondens, juridiska dokument, klipp m m) i Briscoe Center for American History, University of Texas at Austin.

Källor o lit: L Atherton, *The Cattle Kings* (1961); L E Scott, *The Swedish Texans* (1990); *Svenskarne i Texas i ord och bild 1838–1918*, 1–2, ed E Severin (1919).

Ulf Beijbom

Svenson, Sven Gudmar, f 29 sept 1919 i Eskilstuna, d 25 feb 1997 i Uppsala, Domk. Föräldrar: folkskol läraren Gustaf Adolf S o Anna Lovisa Zetterman. Studentex vid Eskilstuna h a l 12 juni 37, inskr vid UU 2 sept 38, fil kand 30 okt 41, fil lic 31 okt 47, VD i

Sparfrämjandets förlags ab 1 jan 51–61, red för Sparfrämjaren 51–juni 61, disp vid UU 18 okt 52, fil dr där 30 maj 53, recensent i GHT under 50- o tidigt 60-tal, led av styr för Svenska annonsörers fören 57–mars 60, v VD för Sv sparbanksfören 61, VD där 1 jan 63–79, led av kreditinst:utredn aug 62–dec 67, VD för Sv Sparbanksfören:s serviceab jan 63–åtm 71, ordf i skolstyr i Djurs-holm, led av nämnden för bankkontorseta- blering 68, av kreditupplysn:utredn april 69–sept 73, av styr för Sparfrämjandets förlags ab juni 70, ordf där, led av styr för Esselte studium ab 72, av styr för Dagens Nyheter's ab (från 86 Tidnings ab Marie- berg) 72, l:e v ordf där 89–5 dec 91, led av banklagsutredn juni 76–sept 80, ordf i styr för Sveriges turistråd 1 jan 79–84, led av styr för ab Kvällstidningen Expressen 87–5 dec 91. – LIVA 74, LGAA 75 (preses där 90–94), hederspresident i OD 79–88.

G 26 juli 1947 i Nyköping, Allhelgona, m fil mag Kerstin Margareta Carlsten, f 14 maj 1923 i Danderyd, Sth, d 4 nov 2006 i Uppsala, Helga Tref, dotter till Nanny Jo- hanna Lindqvist, adoptivdotter till dispo- nenten Josef Sigfrid C o Märtha Regina Olsson.

Sven G S – som alltid skrev sig med mel- lannamnsinitial – växte upp i Eskilstuna, och kom 1938 till Uppsala, där han valde att studera humaniora. Han kom att stanna i tolv år och hann även disputerat i historia med en avhandling om tidigmodern svensk utrikespolitik, Gattjinatraktaten 1799: studier i Gustaf IV Adolfs utrikespolitik 1796–1800 (1952). Då hade han emellertid redan hunnit bli direktör inom sparbanksrörel- sen, som han under sina närmare trettio år i ledande befattningar skulle vara med om att modernisera och göra konkurrenskraf- tigt i förhållande till affärsbankerna.

Tiden i Uppsala upplevde S, liksom många andra studenter, som en avgörande period i livet. Tillvaron utspelade sig till stor del i kvarteren kring studentnationen, universitetsbiblioteket Carolina Rediviva och Engelska parken. Samtidigt rasade andra världskriget, och S menade att hans akademiska erfarenhet kännetecknades av ett mått av eskapism, då kriget bidrog till en känsla av isolering. S hade ändå ett inten- sivt umgängesliv. Han ingick i ett matlag på

SVEN G SVENSON
TT Bildarkiv

Södermanland-Närkes nation och var aktiv i spex- och studentföreningssammanhang. Tillvaron i Uppsala präglades inte bara av studentikosa muntrationer utan också av mycket flit och studier, men det var i säll- skapslivet som S gjorde sig särskilt bemärkt. Storväxt och en historieberättare av rang, ägde han en självklar förmåga att ta ett rum i besittning och fånga allas uppmärksam- het, som inte minst kom till användning i Juvenalorden, där han gick under namnet ”Stor-Sven” alternativt ”Sven den store” och blev stormästare. De kontakter S knöt som juvenal skulle han ha stor nytta av även under sin karriär i bankvärlden. Likaså be- höll han smeknamnet ”Stor-Sven”.

Bytet av livsbana från akademiker till bankman lär ha skett mer eller mindre av en slump. Något år innan S disputerade hade han ett ärende till universitetsbiblio- teket för att prata med chefen för Caroli- na Redivivas handskriftsavdelning, Jonas L:son Samzelius, som också var juvenal. Då S anlände stod Samzelius upptagen i ett te- lefonsamtal om att hitta ersättare för den dynamiske chefen för Svenska sparbanks-

föreningens dotterbolag Sparfrämjandet, Erik Elinder, som nu var på väg att lämna sin post för nya utmaningar i reklambranschen. Vid åsynen av S utbrast Samzelius i telefonluren: ”det kommer in en här just nu, men honom kan du inte få, han vet ju inte ens hur en växel ser ut” (Hedlund 1986). Men repliken avskräckte inte, S kallades till intervju och anställdes kort efteråt.

Som VD för Sparfrämjandet fick S ansvar för sparbankernas gemensamma upplysnings- och reklamverksamhet. Inte minst drev man en livaktig förlagsrörelse och gav ut flera tidningar, från personaltidningen Sparfrämjaren, i vilken S skrev ledare, till Lyckoslantens, vilken delades ut i skolorna för att lära barnen att spara. S propagerade för att inte lägga moraliska perspektiv på sparandet, utan att se det som ett rationellt ekonomiskt agerande. Trots sin okonventionella bakgrund som humanist, kom S att nå den högsta toppen inom sparbanksrörelsen. 1961 utnämndes han till vice VD för Svenska sparbanksföreningen för att avlasta den sjuklige VD:n Olof Sahlin (bd 31, s 260) och två år senare tog han definitivt över ledningen som VD, en post han behöll till sin pensionering 1979.

S hade under hela sin tid på Sparfrämjandet varit värd för en årlig konferens i Saltsjöbaden som samlade yngre sparbankschefer för samtal om framtiden. Konferenserna där gav S goda möjligheter att påverka en ny generation bankmän och att driva framtidsfrågor. Från att till en början mest handla om marknadsföring utvecklades de alltmer till viktiga fora för att diskutera hur sparbankernas verksamhet skulle omformas för att möta de krav som efterkrigstidens samhälle ställde på bankväsendet. Finanssektorn i Sverige hade moderniserats kraftigt sedan 1900-talets början, men den informella lånemarknaden förblev länge större och mer utbredd bland vanliga låntagare. En anledning till detta var att allmänheten saknade förtroende för banksektorn, något som inte direkt ökade efter 20- och 30-talens bankkriser.

Sparbankerna hade genom sin lokala förankring och inriktning på mindre kunders sparande dock haft en till viss del gynnsammare utveckling, men under 50-talet började affärsbankerna alltmer konkurrera med

dem om småspararnas pengar. Samtidigt pågick en omvandling inom sparbanksrörelsen, där man slog samman flera av de mindre bankerna för att skapa enheter som kunde konkurrera med affärsbankerna. Denna utveckling skedde under ett visst motstånd från gräsrotterna, och S:s företrädare Olof Sahlin hade valt att inte lägga sig i de enskilda sparbankernas affärer och att inte heller driva på i strukturfrågan. Det blev därför S:s sak att som ny VD genomföra strukturrationaliseringen fullt ut. Viktigt för att lyckas med detta var att S under sina år vid Sparfrämjandet lärt känna sparbanksfolk ute i landet på ett helt annat vis än sin företrädare. Dessutom hade han gott stöd av de tjänstemän han tog med sig från Sparfrämjandet liksom av socialdemokraten och landshövdingen Per Eckerberg, som 1961 blivit Svenska sparbanksföreningens ordförande och förblev på posten under S:s hela tid som VD.

S ledde arbetet med att skapa en koncernstruktur som kunde hjälpa de enskilda sparbankerna att ge kunderna service och tillgång till olika finansiella tjänster. Det var ingen liten verksamhet som skulle ändras – då S började som VD hanterade sparbanksrörelsen runt 16 miljarder kronor. Den var också mycket fragmentiserad och heterogen: runt om i landet fanns omkring 420 sparbanker, varav den minsta hade en inlåning på omkring en miljon kronor från allmänheten och den största en inlåning på mer än en miljard. Men S tog sig an uppgiften med stor entusiasm, inte minst då han tyckte om att resa runt och träffa den vitt förgrenade sparbanksrörelsens representanter, vilket tog honom till flertalet städer och kommuner i landet.

Som ett led i att göra den federativt uppbyggda sparbanksrörelsen mer konkurrenskraftig lät S tillsätta en rad kommittéer med uppdrag att lägga upp program för framtiden. De fick bl a utreda struktur-, inlånings-, kredit-, utbildnings- och kontorsrationaliseringsfrågor. Själv var S ledamot av den statliga utredning som resulterade i 1969 års samordnade banklagstiftning, varigenom sparbankerna fick samma möjligheter som andra banker att agera på marknaden. En tidigare försiktig sparbanksrörelse kunde nu på allvar börja konkurrera

med affärsbankerna och blev en innovativ kraft på kreditmarknaden.

Under S:s tid skapades den första sparbanksägda aktiefonden, Sparinvest, vilket bidrog till att ge aktiesparandet en folklig förankring. Vidare introducerades ett nära samarbete med försäkringsbolag, framför allt Folksam, ett strategiskt drag som till konkurrenternas uppenbara förtret gav sparbankerna en ingång till fackföreningsrörelsen. Dessutom startades fastighetsförmedling i bankens regi och de första uttagsautomaterna dök upp. I tilltagande grad vände sig sparbankerna också till företaget och kommuner. Många av satsningarna skedde i form av nya dotterbolag till Svenska sparbanksföreningen: Sparbankernas datacentraler ab (Spadab) tillkom 1962, senare följde bl a Sparbankernas revisionsbyrå (Sparev) och Svenska sparbankernas fastighetsbyrå ab (Spafab).

S uppfattades som en entusiastisk och inspirerande chef, som kunde sätta fokus på det viktiga och sedan övertyga resten om att sluta upp och genomföra hans idéer. S gav medarbetarna stor frihet i arbetet, men krävde också mycket och var alltsedan studentåren van att få sin vilja igenom. Han hade en tydligt patriarkal sida. Rådet till nyanställda vid Svenska sparbanksföreningen var att aldrig begära löneförhöjning. Tids nog, när man gjort sig förtjänt, höjde S på eget initiativ lönen.

För moderna ledningsformer hade S, så mycket han var med om att stöpa om sparbanksvärlden, inte mycket sinne. Han ledde sin växande organisation företrädesvis genom informella sammanträden, viktiga var kaffemötena varje förmiddag. Under dessa tog han del av utvecklingen på olika fronter och skvallrade själv om sparbanksdirektörerna ute i landet eller berättade någon av de många historier han hade på lager.

För dumhet och schabbel hade S inget tålamod och kunde då öppet förlöjliga eller skälla ut den försumlige. Han ”slog personligt rekord i ilska” vid det närmast farsartade tillfälle då Sparbanksföreningens kurscenter på Skeppsholmen skulle invigas och den prominente talaren, Harry Martinson, blivit uteläst i hållregnet och taket dessutom gav vika under tyngden av allt vatten som översköljde gästerna. Ofta

visade han dock ett glatt humör och kunde med sin espri som få andra lätta upp en tryckt stämning. När det vid en stor middag med bankmän på Operakällaren bjöds på underhållning av en grupp långhåriga och jeansklädda jazzmusiker, som under spelningen beordrade middagsgästerna att ställa sig upp och göra gymnastiska rörelser efter sångarens kommandon, fann sig S snabbt och teaterviskade när genansen var som störst: ”Slutar dom nu, dubblar jag gaget” (Tysta Mari). S spred också glädje omkring sig genom musikaliska upptåg. I Sparbanksföreningen grundade han en kör, till att börja med en kvartett som sedan byggdes ut till en septett. S skrev fyndiga libretton till kända musikstycken som kören framträdde med vid styrelsens julmiddagar men det hände även att man överraskade bankkunderna med ambitiösa konserter. En bakgrund som studentsångare smällde högt när S valde nya medarbetare och när han var på jakt efter den fjärde körmedlemmen lät han annonsera i Handelshögskolans elevtidning: ”Förstetenor, helst civilekonom, får anställning på Svenska sparbanksföreningen” (Ringmar). Den som anställdes, Jan Rydh, blev sedermera VD efter S.

Efter trettioåret år i banksektorn gick S i pension och valde då att åter knyta an till tillvaron som historiker och flyttade tillbaka till sin gamla lärdomsstad, Uppsala, som han till stora delar fann oförändrad. Han bosatte sig nära Carolina Rediviva och lade mycket av sin tid på att källforska där, vilket resulterade i ett antal historiska biografier. S skrev om visdiktaren och visforskaren Ulf Peder Olrog (bd 28), diktaren och politikern Gunnar Wennerberg, historikern Erland Hjärne (bd 19) och även en bok som skildrade tre framstående personers levnadsöden: skalden Johan Nybom (bd 27), landshövding Curry Treffenberg och tonsättaren Hugo Alfvén (bd 1).

Det är värt att notera att det fanns en del personliga kopplingar till dem vilkas livsöden han valde att skildra. S hade varit matlagskamrat med Olrog, som ung student träffat Alfvén i dennes hem i Leksand och stött på Hjärne under sin tid som student och doktorand. Just Alfvén menade han var en symbol för 1800-talets män-

niska, med sin starka nationalistiska patriotism. Nyboms liv ansåg S kännetecknas av ett personligt lidande som bottnade i att denne var skald, alkoholist och sjuk i syfilis. Treffenberg, mest känd i efterhand för att som landshövding ha slagit ned Sundsvallsstrejken 1879, tecknades av S som en sträng moralist. S menade att Treffenbergs inblandning i strejken förtjänade ett bättre eftermäle än många gett honom, då han undvek att sätta in trupper och på så sätt förhindrade en våldsam konflikt. S hade stor sympati för Erland Hjärne, enligt honom en skygg person med prestationsångest som levde i skuggan av sin kände far, historikern Harald Hjärne (bd 19), och hade återkommande depressioner. Trots dessa svårigheter gjorde Erland Hjärne enligt S stora insatser för historieämnet.

I en vidare kontext intresserade S sig också för 1800-talet som historisk period, som han påpekade lätt kunde romantiserats som en stilla borgerlig idyll med studentikosa inslag. Detta skymde dock att samhället under seklet genomgick stora förändringar både politiskt, ekonomiskt och socialt, och att detta skedde under en hel del turbulens. S menade att studenterna var viktiga i denna utveckling och att de medan samhället omdanades alltmer lämnade punschromantiken för att delta i landets framåtskridande. Enligt S illustrerade Gunnar Wennerbergs livsöde denna förskjutning, från livet som studentdiktare bakom Glutarne till en position som landshövding i Kronobergs län. Samtidigt poängterade S att man skulle akta sig för att klistra nutida värderingar och sinnelag på 1800-talets människa.

I det akademiska Uppsala rörde sig S hemtamt. Han blev hederspresident i Orphei drängar och preses i Gustaf Adolfsakademien, en ställning som gav honom tillfälle att utveckla sin vältalighet när avlidna ledamöter skulle parenteras. S:s insikter i universitetsmiljön kom också väl till pass i detektivromanen *Mord och lärda mödor*, som fick ett hedersomnämmande i Bonniers tävling om den bästa detektivromanen 1966 och gavs ut följande år. Handlingen kretsar kring en disputationssakt och en tillspetsad professorskonkurrens där en docent i historia med flera drag gemensamma med Sven Ulric Palme (bd 28) utsätts för ett mordför-

sök. Under den följande utredningen visar sig många akademikerkolleger ha haft skäl att gå över lik. Berättarstilen är uppsluppen och skildringen av småskurna akademiker illusionslös.

S skrev även en längre tid recensioner för GHT samt gjorde några folkbildande radio- och tv-program.

S:s släktutredning (Läsning för barnbarn, otryckt ms) i Inst för språk- o folkminnen, Uppsala. – Brev från S i UUB.

Tryckta arbeten (egna verk): Gattjinatraktaten 1799. Studier i Gustaf IV Adolfs utrikespolitik 1796–1800. [Akad avh UU.] Sthlm: Almqvist & Wiksell, 1952. 394 s. – Mord och lärda mödor. [Omslag:] Detektivroman. Sthlm: Bonnier, 1967. 179, [2] s. – Hata inflationen – spara mera. Sthlm: Sparfrämjandet, [1971]. 30 s, ill. [Ej granskad. Enligt SvB 1971/75 var S medförfattare till skriften.] – Ulf Peder Olrog i Uppsala. Några minnen. Uppsala: Carmina, 1982. 50, [6] s, ill, fotogr, musiknoter. – Gunnar Wennerberg. En biografi. Sthlm: Norstedt, 1986. 471, [3] s, [32] pl-s, ill. [Ny utgåva 1987: Sthlm ... (Norstedts faktapocket).] – Tre porträtt. Skalden Nybom, Curry Treffenberg – en moralist, Hugo Alfvén, i kamp mot ålderdomen. Sthlm: Norstedt, 1989. 281, [2] s, ill. [Boken består av tre skilda biografier med egna titelblad. Dessa har titlarna Skalden Nybom etc.] – Erland Hjärne. En historikers livsöde. Sthlm: Natur och kultur, 1994. 167, [1] s, [8] pl-s. ([Förtitel:] Vitterhetsakademiens serie Svenska lärde).

Tryckta arbeten (bidrag): S:s bidrag har ej efterfors-kats. Ett längre bidrag av honom noteras under *redigerat* nedan. Se också anmärkningen till Sparfrämjaren nedan.

Redigerat: Upsalastudenten genom tiderna. En skildring utgiven i anledning av Upsala studentkårs hundraårsminne. Uppsala: Lundequistska bokhandeln, 1950. 490 s, ill. [Bokens redaktion utgjordes enligt förordet (s [5]) av en kommitté tillsatt av studentkåren. Denna bestod av J L:son Samzelius, S Lindroth, E Haglund, L Hartmann, S och A H Uggla. S författade även bokens längsta bidrag, Studentens klang- och jubeltid. Från Juntan till skandinavismen (s 73–194).] – Sparfrämjaren. Intern tidning för Sveriges sparbanker. Årg 10 (1951)–20(1961):4/5. Sthlm: Sparfrämjandet, 1951–1961. [S var redaktör och ansvarig utgivare under den angivna perioden. Han bidrog även regelbundet med artiklar under sin tid som redaktör, främst ledare och annat redaktionellt material.]

Källor o litt: O Hedlund, Stor-Sven mitt i vårens yra (DN 27 april 1986); dens, Trio från 1800-talet

går igen (SvD 8 jan 1990); T Hessling, Att spara eller inte spara – vilken fråga! (1990); I Körberg, Förnyelsen: sparbankernas historia 1945–1980 (2006); T Petersson, När banken lämnade byn (Lokal ekonomi för hållbar tillväxt, 2006); R Ringmar, Sven G Svensson: vägvisare: visionär: vän (1997), s 6; Tysta Mari, Direktörsstelheten (DN 7 mars 1971); Väd. – Nehr över S i SvD 3 mars 1997.

Michael Funke

I **Swenson, Karl Hakon**, f 15 april 1883 i Ljusnarsberg, Ör, d 1 mars 1960 i Västerås. Föräldrar: kyrkoherden Carl August S o Hildegard Clara Sofia af Sillén. Elev vid Västerås h a l till vt 98, springpojke, försäljare i grossistfirman Manne Tössberg eftr 00, kontorschef där 08–17, verksam i cigarrfirman H Swenson & co 02–14, led av styr för ab Hakon Swenson 17–53, v ordf 17–32 o 43–48, VD där 17–50, led av styr för ab Västerås expedition 19–45, v ordf i handelskammaren för Örebro o Vml län 23–55, led av styr för Västerås-Torshälla ångbåtsab 25–41, av styr för Västerås h a l för flickor 26–39, av styr för ab Gimo bruks-handel 28–32, av styr för Hakonbolaget ab 34–50, av styr för Inköpscentralernas ab (ICA) 39–45, av styr för ICA-förlaget ab 45–46, ordf i ab Sjömans textilfabrik 46–51, led av centralstyr för Sv handelsbanken 46–54, av styr för ab Håess-fyra 47–49, av styr för Örebro o Vml läns köpmannafören, av styr för Bergslagens o Mälabygdens köpmannafören, av styr för Dala väveriab, av styr för Västerås hamnstyrelse o trafik-kommitté. – PS:s stora GM 43.

G 3 juni 1911 i Irsta, Vm, m Maria Matilda Lindström, f 23 april 1885 i Tortuna, d 22 juni 1960 i Västerås, dotter till lantbrukaren Johan August Johansson o Christina Mathilda Fredriksson, fosterdotter till läderhandlaren Karl Viktor Lindström o Anna Maria Johansson.

Hakon S inledde tidigt sin bana som handelsman, inspirerad inte minst av uppväxten. Han växte upp i Irsta utanför Västerås, där fadern var kyrkoherde. Familjens söner engagerades inte bara i morgonbön, musikstunder och gudstjänster utan fick även ta hand om gårdens skötsel och hjälpa till i skogen. Sina första affärer gjorde S då han sålde honung från gårdens bikupor,

och tillsammans med sina bröder drev han den cigarrfabrik som faderns egentillverkning inspirerat till. Verksamheten var omfattande med försäljning till kunder i både Norrland och Skåne och antalet anställda tycks ibland ha varit så stort som närmare hundra. Verksamheten upphörde efter riksdagens beslut 1914 om statligt tobaksmonopol.

Från prästgården fick S med sig en entusiasm för affärsverksamhet och från kyrkan en stark moral. Av faderns predikningar lärde han sig att med styrka föra fram ett budskap. Han blev en god talare och de brev han senare skrev till personal, kolleger och konkurrenter vittnar om en god formuleringsförmåga även i skrift.

Fadern hade hoppats att någon av de fem sönerna skulle ta studenten och läsa teologi men den banan valde ingen av dem; S lämnade läroverket redan efter fem år med flera underbetyg. Han fick vid femton års ålder anställning som springpojke i Erik Anderssons speceriaffär i Västerås, en av de största och mest välrenommerade i staden. Han var både fysiskt stark och mycket arbetsam och Andersson, som uppskattade den unge S och behandlade honom som en son, gav honom ansvar och inflytande. S blev med tiden den drivande kraften i företaget, först när det blev tillfälle att utöka verksamheten och överta en grossiströrelse och senare när den växande rörelsen behövde nya lokaler.

Efter grosshandlaren Emanuel ”Manne” Tössbergs död 1899 lyckades S övertala Andersson att ta över dennes företag, och blev snart själv delägare i Manne Tössbergs eftr. Företaget hade kunder runtom i Bergslagen, som S besökte i egenskap av säljare. Bland kunderna fanns även kooperativa föreningar då dessa ännu inte hade egna leverantörer. Under sina resor insåg han och fascinerades av kraften i den kooperativa idén och det aktiva deltagandet hos dem som förestod föreningarnas butiker. Det starka band som skapades mellan handelsboden och kunderna genom återbetalningen av överskottet var en tanke som tilltalade honom, även om han inte lockades att arbeta för Kooperationen när han senare fick erbjudande. Han värdesatte istället det personliga initiativet och såg vinsten i affärsrörelsen som nödvändig för att nå fram-